

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Qualiter error, vel ignorantia impediatur voti libertatem, & consequenter
eius valorem. punct. 4 [i.e. 6].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

Lessius li. 2. c. 40. dub. 3. num. 18. Emanuel Sà verbo *votum*, num. 8. & verbo *metus* num. 2. Mouetur ex *e. perlatum* aliàs *1. de his que vi*. Vbi de puella metu mortis à matre; compulsa professionem emittente, & postea mortuo marito matrimonium contrahente, inquit Pontifex, debere compelli ad religionem, si non confiterit ex graui metu consensisse, nec liberè ratificasse. Ergo à contrario si confiterit graui metu consensisse, nec liberè ratificasse, ad religionem compellenda non erit. Supponit ergo Pontifex, metum grauem irritare professionem. Cum ergo eadem ratio videatur esse in reliquis votis, omnia vota dicenda sunt irrita. Item in *e. cum dicitur eius eodem tit.* Canonici inularum votum emisissent cum Iuramento, de obseruanda regula Cisterciensium, & volentes mutare hoc propositum impediuntur à Pontifice. Quia eorum obseruantia non vergit in dispendium salutis æternæ, nec graui metu ad sic vouendum, & iurandum fuerunt compulsi. Ergo si graui metu compulsi essent, non essent cogendi.

12. Secunda sententia extreme opposita negat, vltim votum irritum esse, sed venire relaxandum. Sic Card. c. 2. q. 1. casu 4. de his que vi. Syuester verbo *metus* q. 8. sino & verbo *votum* 2. q. 12. Ratio ea est quia nullibi constat, ius positium, vltim votum irritare. Ergo non est afferenda hæc irritatio, cum sit derogatoria iuris naturalis. Antecedens probò expendendo textus, quibus hæc irritatio nititur. Textus namque in *e. perlatum*, solum de professione loquitur. Ergo non est ad vota simplicia extendendus. Imò nec professionem irritat, neque supponit irritam. Non enim decidit quid esset faciendum, si constaret, puellam metu coactam sumpsisse velum, neque postea liberè ratificasse; ad summum colligitur per argumentum à contrario non esse compellendam ad religionem, si hoc constaret. Quod optime stare posset cum obligatione voti. Quia loco compulsionis relaxatio erat concedenda ob metum incussum. Minus efficax est textus in *e. cum dicitur*. Nam ibi nullum fuit votum, sed quedam promissio, (quæ votum vocatur) Cisterciensibus facta & Iuramento firmata. Sed dato ibi votum & Iuramentum factum fuisse; textus solum dicit, obseruandum esse. Quia nec obseruatum vergit in dispendium salutis æternæ, neque fuit graui metu factum. Ex quo non liceret colligere, votum factum graui metu non esse obseruandum. Aliàs probaret, Iuramentum metu graui factum irritum esse. Quod falsum est, vt superiori tractatu diximus. Solum enim liceret inferri, ob talem metum esse facile dispensandum. Aliatē iura, quæ indicant consensum coactum consensum non esse, vt est textus in *e. cum locum de sponsalibus* facile explicantur; si dicas, non esse consensum plene, & perfectè liberum; siquidem mixtus est inuoluntaria. Ergo nullus est textus, hanc irritationem probans. Ergo non est afferenda.

13. Tertia sententia, (cui tanquam probabiliori adhæreo) asseritur, professionem religionis metu graui factam irritam esse; reliqua vero vota etiam illud, quod in susceptione sacri ordinis assumitur valida esse, veniteque relaxanda. Sic docet Bassilius Legion. lib. 7. de impedimento ordinis c. 19. n. 9. Suar. to. 2. de relig. lib. 6. c. 4. num. 6. Ratio prioris partis est. Quia cõto in supradicto *e. perlatum* expressè non irritetur professio religionis coacta; at satis supponitur, irritam esse aliis decretis præcipue ab Eug. 11. in syno generali *e. sicut qui monasteria* 20. q. 1. ibi sicut qui monasteria elegerunt, à monasteriis egredi non permittantur, ita hi, qui inuiti sine inuita offensionis causa sunt intermissi, nisi volentes non teneantur, quia quod non petunt, non obseruant, & in *e. presens* 20. q. 3. vbi de Lamberto, quem pater coegit monasticam vitam proficere, inquit Nicolaus Papa præsentem clericum nomine Lambertum minime debere existimauimus, sub tali violentia fieri monachum. Quod enim quis non elegit, nec optat; profectio non diligit; quod autem non diligit, facile contemnit, nullum quippe bonum nisi voluntarium; & hoc ipsum clarè supponitur à Tridentino *sess. 25. de reg. c. 10.* Vbi conceditur quinquennium ad reclamandum de nullitate professionis ob vim & metum, & ante debitam ætatem factæ. Secunda pars conclusionis, nempe nullum aliud votum iuste Ecclesiastico irritum esse, ea consideratione persuadetur. Quia effectus irritationis est odiosus; ac proinde absque firmo fundamento non introducendus; at nullum in iure reperitur fundamentum, quo reliqua vota præter professionem religionis irritentur, vt expendenti textus clarè constare potest, ergo non sunt censenda irrita.

Aduste sub professione religionis vota post biennium in Societate Iesu emissa comprehendendi debere. Quia verè constituntur, religiosum; ac proinde in statu de se perpetuo quantum est ex parte Religiosi; quæ fuit ratio, ob quam vota solemnia in professione emissa irrita sicut. Adde tempore Eugenij non solemnia sed simplicia vota religiosum statum constituebant, & ita tradit Basil Legion. li. 7. c. 9. num. 10.

14. Sed est dubium; an votum religionis assumenda metu graui factum iniquum sit? Affermat Suar. tanquam probabi-

lissimum to. 2. de relig. lib. 1. de voto c. 8. num. 10. & vere ita est. Mouetur ea efficaci ratione; quia si illud votum validum esset, obligaret facere professionem nullam. Nam obligaret facere professionem vilius voti, sed illud est coactum; ergo professio facta virtute illius voti est professio coacta; at professio coacta nulla est, ergo obligaret ad faciendam professionem nullam. Hoc autem est impossibile. Quia adus nullus, & illicitus, non est obiectum capax obligationis. Ergo illud votum validum esse non potest. Hæc tamen nullitas non tam prouenit ex eo, quod factum fuerit votum coacte, quam ex eo, quod illa coactio redundet in ipsius voti obiectum, illudque reddat nullum & illicitum.

15. Restat dicendum de metu leui: an ex illo vota solemnia religionis irritentur? & breuiter, respondeo, nullomodo irritari, quod clare colligitur ex *dist. cop. perlatum de his que vi. & ex cap. insinuante, qui clerici vel vouentes*. Ex quibus iuribus conuincitur sententia Nauar. li. 1. *consiliorum tit. de in qua vi conf. 3. & conf. 5. num. 4. conf. 9. num. 2. & lib. 3. de contr. coniug. conf. 3. num. 4. in postrema edic. affectus iure naturæ professionem leui metu irritari*. Quia si iure naturæ inuoluita esset talis professio; ius canonicum non poterat illi valorem concedere & virtute illius matrimonium datum dissolueret, vt de facto facit. Afferendum ergo est; ex metu leui neque professionem neque vltim votum irritari, sic Sotus de iustit. li. 7. de iustit. q. 2. art. 1. ad secund. fine. Val. 2. 2. dist. 6. q. 6. punct. 4. circa fin. Azor. 1. lib. 11. *insinuat. moral. cap. 15. q. 7.* Emanuel Sà verbo *metus* num. 3. Sanch. lib. 4. c. 7. num. 14. Suar. to. 3. de Relig. li. 6. c. 4. num. 13.

PUNCTVM IV.

Qualiter error vel ignorantia impediatur voti libertatem, & consequenter eius valorem.

SVMMARIVM.

1. Multiplex error esse potest.
2. Si ignorantia vel error est in obligatione voti, votum non tenet.
3. Et idem est de ignorantia, seu errore in materia promissa.
4. Ignorantia seu error circumstantiarum non impedit voti valorem, nisi redundet in materiam promissam.
5. Si error adsit circa finem voti, voti valorem impedit; secus si adsit circa occasionem, seu causam impulsivam.
6. Qualiter cognoscens quando error est casualis, quando finis voti.
7. Quid in casu dubio.
8. Explicatur textus in cap. Magno de voto.

1. Multiplex error, vel ignorantia esse potest. Primus & præcipuus versatur circa voti essentiam, vt si ignoras votum obligare; vel credis non obligare semper, sed quosque violetur. Secundus versatur circa materiam eius. Tertius circa aliquas condiciones & circumstantias. Quartus circa causam moriuam, vel impulsivam voti, quibus explicatis consistit, quæ mutatio veram obligationem voti esse faciat.

2. Si de prima ignorantia, seu errore loquamur qua creditis votum non obligare, vel non obligare semper; procul dubio hæc ignorantia valorem voti impedit, quia ea posita non vis obligari; obligationem enim velle non potes nisi præcognoscas. Quia nihil est volitum, quia præcognitum. Cum igitur nunquam cognoueris naturam voti obligationem & essentiam, nequaquam illum voluntarie amplecti potuisti, sic docuit Less. li. 2. c. 40. dub. 2. num. 1. Sanch. li. 4. de voto c. 1. num. 16. Suar. to. 2. de Relig. li. 1. c. 11. nu. 6. Excepi tamen nisi ignoras obligationis voti velles votum emittere. Nam per hanc voluntatem ignorantiam depellis voti obligationem amplecteris. Sic Sanch. & Suar. *sup.* Et credendum est, te eo modo votum emittere, quoties tibi non constaret voti emissionem errorem illum habuisse. Quia semper præsumi debes velle actum facere, qualiter esse perit. Quod si certus es te errasse circa voti seu iuramenti obligationem, dubitas autem, an ab illo errore cessaueris per admonitionem ante vel post voti emissionem, non tenentis voto. Quia iam tibi constat de ratione exculante ab obligatione, & consequenter votum non possidet. Neque præsumendum est, errorem pulsam esse nisi probetur. Sic Sanch. lib. 4. de voto c. 22. n. 22.

Hinc inferitur si Religiosus profiteretur credens professionem non obligare in perpetuum, sed pro voluntate ipsius rescindi posse; nullam esse talem professionem. Quia voluntarie non vult profiteri; cum non velit professionis essentiam. Sic docuit Suar. tom. 3. de Relig. lib. 6. c. 5. num. 5. Nunquam tantum talis error præsumendus est.

3. Idem quod dicitur est de ignorantia, seu errore obligationis voti, dicendum est de ignorantia materiam, seu obiecti

DE
CASTRI
PALATIUM
TOM

votum impedire inquam voti obligationem. Quia impedit quod obiectum voti sit cognitum, & consequenter quod sit volitum. Sic omnes Doctores.

Variis exemplis conclusionem declaro; si voueas ire Hierosolimam credens absque navigatione posse, non teneris voto. Quia erras in obiecto voti. Non enim voues viam, quae necessaria est, vt Hierosolimam peruenias; sed aliam tuo errore confictam. Idem est, si existimares Hierosolimam prope esse, cum tamen longe distet. Quia longam viam voto amplexus non es. Sic Suar. li. de voto c. 11. n. 9. *Relig. lib. 2. c. 40. dub. 2. n. 11.* Sanch. li. 4. *Deo. c. 3. n. 11.* Bonac. tom. 2. *disp. 4. q. 2. punct. 3. §. 2. n. 3.* Deinde si voueas religionem Cartusianorum, vel Minimorum, credens ibi liberet vesci carnis, nequaquam obligatus maneres, etiam ad sumendam aliam religionem, in qua licitum est vesci carnis. Quia tuum votum non fuit de religione absolute, sed de tali religione Cartusianorum, vel Minimorum, in qua haec licentia vescendi carnis adesset. Cum tamen nulla sit talis religio, cessat votum. ex defectu materiae promissae. Sic Suar. tom. 2. de Relig. lib. 2. de voto c. 11. num. 12.

4. Verum si de errore, seu ignorantia circumstantiarum loquamur; non impedit voti valorem, nisi talis ignorantia in obiectum voti redundet. Sic docuit aliis relictis Lessius lib. 2. c. 40. *dub. 2. n. 10. c. 13.* Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. de voto c. 11. n. 9. *Et sequent.* Supponit Sanch. li. 4. *Deo. c. 3. n. 8. Et sequent.* Bonac. tom. 2. *disp. 4. q. 2. punct. 3. §. 2. n. 4.* Ratio est manifestata quia ignorantia solum causat inuoluntarium obiectum ignorantum. Si igitur obiectum voti ignoratum non est, sed solum fuit ignorata extrinseca illius; nequaquam votum inuoluntarium erit, sed voluntarium. Quod procedit, tamen si circumstantiae essent tales, vt nequaquam votum emitteres. Si illas cognosceres. Quia illa habitualis dispositio non te impedit, quomodo obiectum voti absolute amplectaris, vt manifestum est in eo, qui inimico pauperi elemosynam tribuit, non dandum si cognosceret, inimicum esse. Et ratio est: Quia voluntas condicionalis non postea conditione nihil possit inesse. Sed talis est supradictus affectus *nollem dare elemosynam huic pauperi, si scirem esse inimicum.* Dum enim non cognosces esse inimicum, absolute voluntatem non habes, non dandi elemosynam. Potius namque habes, voluntatem illi donandi. Secus vero esset, si diceres: nolo dare si de facto sit inimicus. Quia cum eo tempore conditio vera sit, voluntas donandi omnino cessat. Sic Caiet. 2. 2. q. 88. art. 3. *circum fin. vel. ad hoc dicitur.* Sotus lib. 7. de iust. q. 2. art. 1. ad 3. Mol. 7. 2. *disp. 2. 72. vel. quartum valde.* *Rel. lib. 2. c. 40. dub. 2. n. 10. c. 11. circa fin.* Sanch. lib. 4. *sum. c. 2. num. 6. c. 10. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 4. in fine.* Suarez tom. 2. de Religione lib. 1. de voto c. 12. praecipue num. 9. c. 10.

Dixi notanter nisi circumstantia ignorata redundet in voti obiectum; quia saepe circumstantia iura graues, vt erat illa de abstinentia a carnibus, vt merito censeri possint immutare obiectum. Quando autem illi contingat prudentis arbitrio relinquuntur, ponderata obiecti qualitate. Neque certa regula id definitur potest vt bene notauit Suarez tom. 1. de Religione lib. 1. cap. 1. num. 13.

Neque obstat promissiones aliove humanis contractus quibus dolus causam dedit, etiam si dolus commissus non sit in substatialibus, esse irritos, seu in irritum reuocari; sicut tractatu praecedenti *disp. 2. punct. 5.* diximus, vt inde inferas vota supradicta errore commissi inualida esse, aut arbitrio in contractibus ob supradictum errorem ex iure positum prouenit: At in votis nullum est positum, quod illa reddat. Sic Lessius li. 2. c. 40. *dub. 2. num. 13.*

5. Denique si error adit circa finem voti, valore eius impedit. Secus si error adit circa occasionem, & causam impellentem ad vouendum. Sic ex communi sententia tradit Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. de voto c. 11. num. 14. *Rel. lib. 2. c. 40. dub. 2. n. 11.* Sanch. li. 4. *sum. c. 2. n. 45.* Bonac. tom. 2. *disp. 4. q. 2. punct. 3. n. 13.* Ratio prioris partis est. Nam finis voti est formalissimum voti obiectum, Ergo si in illo error adit, obiectum voti voluntarium esse non potest, ac proinde votum non tenetur. Explico conclusionem. Triplex finis in voto considerari potest. Primus est communis omnibus votis, qui est diuinus cultus, & honor, si deficiat nequaquam votum subsistere poterit; quia non remanebit materia voti capax. Secundus est specialis & intrinsecus materiae per votum promissae, qui si deficiat, mutatur obiectum promissum, & consequenter cessat promissio. Exemplo declaro, finis intrinsecus elemosynae est alienae miseriae subleuatio, qua subleuatio cessante elemosyna esse non potest. Si igitur voueres dare Petro elemosynam, credens illa indigere, cum tamen vero non indigeat, quia diues est; voti obligatio cessat. Quia cessat voti obiectum, quod fuit elemosyna. Tertius finis est extrinsecus alius; sed quia praetenditur per tale votum obtineri, ad illius voti obiectum formaliter pertinet. Explico, credebas beneficium vacare, & gratia illud obrinendi elemosynam promissisti; cum tamen beneficium non fuerit vacans; promissio non tenet. Idem est, si peregrinationem promissisti ob inuiscendam amicum, quem ibi adesse credebas; cum tamen non adfuerit. Idem si votum feceris ob recu-

perandam filio salutem, quem credebas infirmari; cum tamen non fuerit eo tempore infirmus, vel iam fuerit mortuus; votum non tenet. Et ratio est manifesta. Nam illa elemosyna seu peregrinatio non absolute promittitur, sed promittitur tanquam medium ad impetrandum beneficium, videndum amicum, recuperandam filio salutem; quae cum sint impossibilia promissio non tenet.

Sed quid si non solum ob supradictos fines, sed etiam ob alios vere existentes votum emitteres? Distingendum est: si expressam voluntatem haberes, te obligandi ad votum ob quemlibet finem, qui adesset, clarum est, te esse obligatum, si aliquis ex finibus appositus vere existit. At si hanc expressam voluntatem non habes, & vterque finis est vere finis voti, eo quod per votum obtinere illum intendas quodlibet deficiente obligatio voti impeditur. Quia alias esset obligatio ad impossibile, Sanch. lib. 4. c. 2. n. 40.

Secunda pars conclusionis scilicet errorem commissum circa occasionem, & causam impellentem ad votum, votum non irritat, facile probatur. Nam huiusmodi error non occultat voti obiectum, & substantiam. Ergo non potest illud inuoluntarium reddere. Ergo nec nullum. Deinde huiusmodi error supponit voluntatem vouentis determinatam ad elicendum votum ob alium finem. Ergo solum mouere potest voluntatem, vt facilius & libentius votum emittatur. Ergo non est causa voti. Siquidem eo deficiente adhuc votum fieret; tamen non ea facilitate & alacritate.

6. Quod si inquiras, quomodo cognosces, quae sint occasiones voti, quae finis illius? Respondeo illa esse finem votis, quae per votum obtinere intendis, & illa esse occasionem, quae tempore voti existunt, vel praesumuntur existere, & te ad vouendum excitant, vt in exemplo de elemosyna facienda religiose pauperi ob eius miseriam subleuandam constat. Subleuare namque illius miseriam, est finis obtinendus per votum, at probitas non obtinetur per votum, sed iam existens te excitat ad vouendum, ac proinde voti occasio est, non finis. At quia saepe aliqua per votum obtineri intenduntur, quibus tamen deficientibus votum persistit, difficillimum est, explicare eorum calu, quomodo ea a fine voti & illius obiecto excludantur? Quia in re mihi non occurrit alia firmior regula ea quam supra posuimus. Supradicta inquam excludi debere ex voluntate formalis & expressae, qua illis non obstantibus voluntatem te obligandi habes. Nam si hac voluntate cates, percipere non possunt, quomodo ea, quae per votum obtinere intenduntur, non sint finis illius, & obiectum, & consequenter votum medium ad illorum impetrationem, quae si impossibilis sit, votum non reddatur nullum.

7. In calu autem dubio: an aliqua habeant rationem finis, an vero sint occasio voti emittendi, spectandum est, an illis deficientibus verus finis voti persistat. Nam si hoc ita est credo potius reputanda esse occasionem voti, quam finem. Quia haec praesumptio fauet valori actus, & pro illo in foro externo iudicaretur, dum vouens non probauerit ea, quae deficient, causas esse finales, non impulsivas. At si illis deficientibus non relinquitur finis voti, clarè constat, ea finem esse, & non tantum occasionem. Siquidem absque fine votum esse non potest. Sic Syluester verbo *votum 2. q. 8. Azor. 1. p. insit. moral. lib. 11. c. 15. q. 13.* Sanch. lib. 4. de voto c. 2. n. 51. Bonac. tom. 2. *disp. 4. q. 2. de voto punct. 3. in fine.*

8. Iuxta hanc doctrinam explicatur Textus in c. magna de voto, vbi Episcopus Trecentis votum Hierosolymitanæ peregrinationis fecerat animo, & voluntate obrinendi libertatem suae Ecclesiae ope & auxilio Comitum Campaniae, qui finis omnino defuit morte illius comitis tempore voti, & dicendum est votum subsistere non potuisse. Quia non apparet Episcopum expressam voluntatem habuisse ob deuotionem sanctorum locorum peregrinationem suscipiendi independentem ab impetratione auxilij comiti campaniae; sed potius huic finis principalis peregrinationis promissae. Quo cessante facilius posuit (inquit Pontifex) cessare, & effectus. Neque obstat illud votum commutari quia commutatur ob dubium, quod poterat esse, si forte independentem ab auxilio comitis votum emisisset, & ad maiorem securitatem Episcopi, sed non ob necessitatem. Sanch. lib. 4. de voto c. 2. n. 43. E contra procedit Textus in c. ex parte et secundo de conversione coniugatorum. Vbi mulier quae matrimonium ratum contraxerat, credens falso eius sponsum leprosum esse, vt illius habitationem fugeret, velum viduitatis suscepit, in quo si votum religionis emittat, perseverare cogitur. Quia ille error non est in causa finali obtinenda per votum, sed in causa excitante & mouente ad vouendum quod satis indicat Pontifex cum dicit, licere mulieri ad religionem transire, quamuis falsa sit causa, per quam ad susceptionem veli praedicta mulier est inducenda: cum sine qualibet tali causa idipsum religionis obtentu facere potuisset. Suarez tom. 2. de Religione lib. 1. de voto c. 11. *in fine.*